

Landgraf Ildikó

Reflexiók Szakál Anna *Kutatói egodokumentumok gyűjtése, feldolgozása és publikálása a néprajztudományban* című vitaindító írására

Szakál Anna vitaindítójában sok-sok kérdéssel fordul a néprajztudomány művelőjéhez, de a számtalan kérdés számomra végül két nagy problémafelvetés körül sűrűsödik. Az egyik, hogy szükség van-e, és ha igen, akkor mi módon a kutatói egodokumentumok gyűjtésére, archiválására és közreadására. E kérdéskör kapcsán különösen az archívumba kerülés, a megőrzés és a publikálás mikéntje az érdekes, hiszen a néprajzi kutatások is számos példával szolgáltak már arra, – az írás jó néhányat hivatkozik is ezek közül –, hogy a kutatói levelezések, gyűjtési naplók, életrajzok, emlékiratok milyen fontos szerepet játszottak egy-egy kutatói életmű, egy tudományos vállalkozás teljesebb, részletgazdagabb megértésében.¹

Az egodokumentumokra való hivatkozás, forrásként való alkalmazásuk a hazai etnográfiai kutatásokban is nagy múltra visszanyúló gyakorlat ugyan, de egyetértek a szerzővel, és igen sajnálatosnak ítélem, hogy nagyon ritka a néprajzkutatók levelezésének szisztematikus, önálló kötetben történő közreadása. A tudományszak olyan meghatározó, véleményformáló, rendkívül kiterjedt kapcsolathálóval rendelkező kulcsfiguráinak – mint például Ipolyi Arnold, Sebestyén Gyula, Katona Lajos vagy Ortutay Gyula – sem jelent meg a levelezése vagy annak válogatása. Pedig mind a kutatásban, mind a gyűjtés- és kutatásszervezésben valamennyien úgynevezett *hub*-² (ang. ’csomópont’ ’központ’) típusú személyiségek voltak. Vikár Béla kapcsán használta ezt a szerintem nagyon találó, a hálózatkutatásból átvett fogalmat Varga P. Ildikó,³ aki Vikár

Landgraf Ildikó (1966) – néprajzkutató, az Eötvös Loránd Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézetének tudományos főmunkatársa, Budapest, landgraf.ildiko@abtk.hu

¹ Lásd pl. Szakál Anna gyűjteményét („*Így nőtt fejemre a sok vadrózsa...*” *Levelek, dokumentumok Kriza János népköltészeti gyűjtőtevékenységének történetéhez*. Szerk. Szakál Anna. Kvár 2012.), amely a közreadott levelek, dokumentumok segítségével a magyar folklorzstika egy meghatározó alakjának a népköltési gyűjtésről és közreadásról vallott elveit, gyűjtőtevékenységének és -hálózatának történetét tette láthatóvá. Vagy például Berze Nagy János levelezésében *A magyarság néprajza* Mese fejezetének megszületéséről találunk alapvető információkat. (*Egy néprajztudós műhelyéből. Berze Nagy János levélhagyatéka*. Szerk. Banó István–Fülöp Lajos. Pécs 1977; vö. Voigt Vilmos: *A magyar népmese*. Ethnographia C(1989). 384–409.

² A *hub* a hálózatok elméletében, a hálózatosság kutatásában fontos fogalom, olyan kitüntetett csomópontot jelent, amelyhez a közönséges csomóponthoz képest lényegesen több link kapcsolódik. Ld. Barabási Albert-László: *Behálózva. A hálózatok új tudománya*. Bp. 2008.

³ Részletesen az oului Finnugor Kongresszuson (CIFU 12.) 2015-ben megtartott *Dynamics of Intercultural Relations* című előadásában, érintőlegesen: Varga P. Ildikó: *Vikár Béla levelei E. N. Setälähez: kulturális csere, innováció, legitimáció*. = *Értelmiségi karriertörténetek, kapcsolathálók, írőcsoportosulások 4*. Szerk. Biró Annamária–Boka László. Bp.–Nagyvárad 2021. 263–277.

leveleiből állított össze egy levelezéskötetet.⁴ Vikár Béla rendkívül széles körű, multidiszciplináris érdeklődése és tevékenységei révén, valamint jelentős szerkesztői, irodalom- és tudomány-szervezői munkáinak köszönhetően nagyon gazdag ismeretségi körrel rendelkezett, sokakkal, köztük számos külföldi tudóssal, művésszel, politikussal levelek útján tartotta a kapcsolatot. Személyeket, társaságokat, ügyeket sok esetben az ő személye kapcsolt össze. Nagyon jó volna, ha legalább a tudományunk történetében csomópontot jelentő, kulcspozíciót betöltő kutatók levelezési hálózatai, illetve kapcsolathálói jól áttekinthetővé válnának, és publikált levelek nyomán az adott korszak etnográfiai tudásáramlását jobban megismerhetnénk és megérthetnénk.

Mintaként szolgál számomra a csomóponttípusú kutatók levelestárának feldolgozásához Hugo Schuchardt (1842–1927) – a kiváló nyelvész, romanista, aki 1876-tól a Grazi Egyetem filológus professzora volt – hagyatékának rendezése és közreadása. A neves tudós tanítványai közül jó néhányan különböző országokból érkeztek, illetve az európai egyetemek, tanszékek jeles tanárai lettek, akikkel egykori mesterük később is rendszeresen levelezett. Többek között például a magyar folklorisztika tudományzakká válásában meghatározó szerepet játszó Katona Lajossal is élénk levelezőkapcsolatban állt Schuchardt. Hagyatékának feldolgozása és online közzététele a Grazi Egyetemen Bernhard Hurch professzor vezetésével, több európai kutatóhely és tudós nemzetközi összefogásával zajlik. A gazdag levélgűjtemény online közreadásával szeretnék érzékelhetővé tenni, hogy a professzor szakmai kapcsolatai behálózta a kontinentet, és kutatási eredményei, elméleti tanítványai, levelezőpartnerei révén szétterjedtek az európai tudományosságban. A folyamatosan bővülő honlap célkitűzése Schuchardt életművének feldolgozása és értékelése, de az online levélgűjtemény (amely mellé egyéb egodokumentumokat is feltöltenek) a levelezőpartnerek tudományos pályájának, annak bizonyos területeinek megismerését is szolgálja.⁵

Vannak a magyar néprajztudományban is olyan korszakok és témakörök, amelyeknek tudománytörténeti értelmezéséhez különösen fontos a kutatók, gyűjtők levelezésének feldolgozása, mert kevés a forrás, vagy a publikált gyűjtések hiányosan adatoltak, vagy a szakirodalomban mutatkoznak ellentmondások. Ráadásul a 19. században, de még a 20. század egy jelentős részében is a kapcsolattartás alapvető eszköze, a gondolatok megosztásának közvetítő csatornája leginkább a levél volt, a tudományos közélet többnyire a levelek által létezett, személyes találkozásokra tudományos rendezvények, programok keretében sokkal korlátozottabban volt csak mód. De a levelek jelentőségét abban is látom, hogy az írott kommunikációnak ez az informális típusa olyan gondolatok, vélemények megfogalmazására is lehetőséget teremtett mindenkor, amelyekre a hivatalos megnyilatkozások nem adtak lehetőséget, vagy csak a társadalmi konvenciók miatt, esetleg különböző tudománypolitikai szempontok miatt, vagy a korszak korlátozott nyilvánosságára, a cenzúra működése nem tette azt lehetővé. Nemrég készült el a BTK Néprajztudományi Intézet Adattárában Szilágyi Miklós hagyatékának rendezése, amelyben számos olyan levél olvasható, amelyeket az akkor vidéki múzeumban dolgozó néprajzkutató a fővárosban vagy az

⁴ Varga P. Ildikó: Vikár Béla levelei. „*Finnország egyik leglelkesebb diplomatája itt több mint 50 éven keresztül.*” Kvár 2017. Vikár Béla hagyatékának, köztük leveleinek egy jelentős része elpusztult, illetve szétszóródott, megmaradt levelezése is nagyon sok közgyűjteménybe került.

⁵ Schuchardt kb. 12 000 darabos levelezésgűjteményében közel 300 levél érkezett Katonától, illetve íródott Katonának. A kutatás keretében levelezésük feldolgozását Frank-Rutger Hausmann, a Freiburgi Egyetem professor emeritusa végzi. Köszönettel tartozom neki a levelezéssel kapcsolatos információkért. A projekt honlapja, kutatási eredményeinek elérhetősége: <http://schuchardt.uni-graz.at/> (letöltés: 2023.05.16.).

ország más szegletében működő pályatársától kapott vagy nekik írt. Ezek a baráti levelek sok olyan részletet is tartalmaznak az 1960-as évek szocialista Magyarországnak néprajzi tudományosságáról, amelyek árnyalhatják, pontosíthatják a korszakra vonatkozó tudománytörténeti ismereteinket.⁶ Ez a szempont pedig átvezet minket a másik, talán még izgalmasabb kérdéskörhöz, amelyet a vitaindító felvet, hogy a kutatói egodokumentumok alapján körvonalazódik-e egy másféle tudománytörténet, mint ami a hivatalos, intézményi dokumentumok, a kutatás eredményeit közreadó publikációk alapján megírható. Az egyes kutatásoknak, néprajzi gyűjtéseknek, kézikönyvek megszületésének is sokféle személyes olvasata létezik, ahogy a világon minden történésnek, átélt eseménynek, ennek adta gyönyörű művészi megfogalmazását Akira Kurosava *A vihar kapujában* (1950) című filmje.

Egy körütekintő tudománytörténeti munkának a legkülönbözőbb típusú forrásokat érdemes felhasználnia. Fontos, hogy a publikációk és a hivatalos dokumentumok mellett a kutató ismerje a témájával kapcsolatos egodokumentumokat, nemcsak azért, mert lehetnek olyan részletek, körülmények, amelyek csak ezekben a személyesebb, nem hivatalos anyagokban őrződtek meg, hanem azért is, mert a kortársi vélemények, a szubjektív értelmezések megismerését is segíthetik.

Kétségtelenül sokkal árnyaltabb képet kapunk egy kutatásról, egy néprajzi gyűjtésről, ha minél több résztvevő reflexióit ismerjük meg a téma kapcsán. A kutatást irányító szakember mellett fontos a többi, a munkába bekapcsolódó kutató észrevételeinek megismerése, sőt a kutatást segítő, abban részt vevő önkéntes néprajzi gyűjtők meglátásai ugyancsak gazdagítják az összbenyomást, ahogy az adatközlőknek a gyűjtéssel vagy a gyűjtött anyaggal, annak további sorsával kapcsolatos véleménye is nagyon tanulságos lehet.

Az elmúlt esztendőben Erdélyi Zsuzsanna hagyatékát tanulmányozva⁷ szembesültem azzal, hogy milyen értékes anyag vár feldolgozásra a több mint 5000 levelet tartalmazó gyűjteményében, amelyet mint egy cédulaarchívumot rendezett el.⁸ A sajtóban, illetve tudományos népszerűsítő előadásain, a különböző egyházi alkalmakon meghirdetett gyűjtési felhívásaira a Kárpát-medence legkülönbözőbb szegletéből érkeztek küldemények, amelyek nemcsak az archaikus népi imák, tágabban a népi vallásosság kutatása szempontjából értékesek, hanem a korabeli társadalmi, művelődési viszonyoknak is a lenyomatát adják, kirajzolódnak a vallásgyakorlat keretei és korlátai a szocializmus ateista időszakára vonatkozóan.⁹

A vitaindítónak az a felvetése, hogy van-e különbség a tudományszakok között kérdésfelvetéseik bátorsága, illetve önreflexivitásuk alapján, olyan komplex problémakör, amely szerintem az itt és most rendelkezésre álló keretekhez képest elmélyültebb elemzést érdemel. Meglátásom szerint ez a kérdés leginkább az adott tudományág tárgyának kijelölésével függ össze, és nincs

⁶ Boldog-Bernád István: *Egy sokoldalú tudományos életmű emlékei: Szilágyi Miklós hagyatéka*. Néprajzi Hírek L(2021). 4. szám 145–149.

⁷ Landgraf Ildikó: *Terep és gyűjtemény. Erdélyi Zsuzsanna hagyatéka a Néprajztudományi Intézetben*. = *Imák a népi és a populáris kultúrában. Tanulmányok Erdélyi Zsuzsanna születésének 100. évfordulója alkalmából*. Szerk. Frauhammer Krisztina–Horváth Sándor–Landgraf Ildikó. Bp. 2021. 21–37.

⁸ Erdélyi Zsuzsanna hagyatékán több intézmény osztozik, gazdag levelezésének gyűjteménye a Hagyományok Házába került 2019 végén. Lásd <https://hagyomanyokhaza.hu/hu/hirek/20200116/archivumunkban-erdelyi-zsuzsanna-nep-rajzi-hagyateka> (letöltés: 2023. 05. 17.).

⁹ Erdélyi Zsuzsanna: „*Csokolja Egész Magyarországot Juliskaneni*” (*Vallásos hagyományaink mentése külföldi magyarjaink között.*) = *Vallásosság és népi kultúra a határainkon túl*. Szerk. Fejős Zoltán–Küllös Imola. Bp. 1990. (Vallási Néprajz 4). 9–57. Újraközlés: Erdélyi Zsuzsanna: *Múltunk iratlan lírája. Az archaikus népi imádságműfaj háttérvilága*. Pozsony 2015. 561–616.

kapcsolatban a tudományokat művelő kutatók személyes bátorságával. Azok a humán tudományok, illetve azok a kutatási témák, amelyek a jelen viszonyaira fókuszálnak, azaz kortárs jelenségeket vizsgálnak, mindenképpen kritikusabbak, aktuálpolitikailag is érzékenyebbek. A néprajztudomány, a folklorisztika tudományos megismerésének sajátossága, hogy elsősorban azt tanulmányozza, gyűjti, amire némi időbeli rálátása van már, elsősorban azokat a jelenségeket helyezi a kutatása középpontjába, amelyek már kialakultak, általánossá, jellegzetessé váltak a közösségben, nem az egyedi, nem az esetleges és nem az úttörő jellegű érdekli.

Szakál Anna írásában meghatározza a *kutatói egodokumentum* fogalmát, és felsorolja az általa legfontosabbnak ítélt típusokat is: szakmai kérdéseket felvető, tudományos problémákat tárgyaló vagy a tudomány működésére reflektáló levelek, naplók, jegyzetek, visszaemlékezések, interjúk, illetve az állambiztonsági megfigyelési iratanyagok. A legutolsó forrástípus, ha nem is épp egodokumentum, de értem, hogy idesorolhatónak érzi, hiszen olyan, más forrásokból nem ismerhető, valós vagy annak vélt vagy a megfigyeltről csak hamisan terjesztett adatokat tartalmazhat, amelyek alapvetően meghatározták a kutató személyes és tudományos életének a kereteit, szakmai tevékenységének a lehetőségeit. Ortutay Gyula hagyatékával alaposabban megismerkedve szembesültem azzal, hogy a dossziék számos olyan irattípust őriznek, amelyek nem publikálásra készült szövegek, de mind az illető szakmai munkájára, mind a korszak tudományosságára vonatkozóan fontos részletekkel szolgálnak: pl. szakmai ajánlások, lektori vélemények, PhD, kandidátusi, MTA doktori és habilitációs eljárások bírálatai, a nem publikált születésnap-i köszöntők, gyászbeszéddek, kiállításmegnyitók beszédei,¹⁰ szakmai minősítések, teljesítményértékelések, önéletrajzok, csak egy példányban készülő, születésnap-i album a kollégák köszöntő soraival, önéletrajzok, fegyelmi eljárások, az illető tudományos munkájával összefüggő feljelentések.

Nagyon fontosnak gondolom, hogy a kutatói hagyatékok közgyűjteményekbe kerüljenek, mert bármiféle kutatásnak szerintem az egymást követő generációk láncszerű összekapcsolódásával, a tudás átadásával kell működnie. A gyűjtések, terepfotók, a feltárt anyagok, az elkészült kéziratok stb. a kutató halála után sem enyésznek el, ha azokat más számára is követhető módon rögzítette, adatolta és hagyományozta az utókorra a kutató. Ez kétségtelenül kellő tudatosságot és a saját anyagainak körültekintő mentését igényli az illetőtől, és döntéseinek ki kell terjednie az egodokumentumokra is. Az a legmegfelelőbb, ha maga a kutató tudja kiválasztani azokat a dokumentumokat a szakmai munkájára vonatkozó személyes anyagai közül is, amelyek archívumba, illetve nyilvánosságra kerülhetnek. Ha ő már nem tudja ezt megtenni, akkor pedig a családjának, örököseinek kell képviselniük az idős vagy az elhunyt magántitkokhoz, a személyes adatok védelméhez való jogát. Erre sok esetben a hagyatékok nagysága, nehéz áttekinthetősége miatt nincs mód, és bekerülhetnek szenzitív adatokat tartalmazó levelek, iratok is a közgyűjteménybe. Ilyenkor az anyag esetleges publikálása során kell döntést hoznia az anyag közreadójának. Én a magam részéről minden olyan dokumentumot, illetve a dokumentumnak azt a bizonyos részét, amely csak felveti, hogy személyes érzékenységet sérthet, túl bizalmas információkat tartalmaz, kihagynám a közlésből, mindenkor jelölve és a jegyzetekben feltüntetve, hogy az archívumban a teljes anyag megtalálható. Az ilyen szenzitív információkat (pl.

¹⁰ Az ilyen personalia-jellegű szövegek, dokumentumok tudománytörténeti jelentőségét hangsúlyozva gyűjtötte kötetbe és adta ki Szilágyi Miklós az általa írt recenziók, bírálatok, opponensi vélemények, köszöntések, nekrológok válogatott összeállítását. Szilágyi Miklós: *Művek és életművek múlt időkben. Mesterek, barátok, pályatársak*. Bp. 2009.

bizalmas magánéleti, betegségekkel kapcsolatos adatok) tartalmazó egodokumentumokat, illetve azok ilyen részleteit az érintettek közül az utolsóként elhalálozó elhunyt után 70 évvel (ahogy a szerzői jogok is addig élnek) tenném csak közölhetővé.

Jómagam akkor szembesültem, hogy milyen fontos időben gondoskodni arról, hogy a tudósi hagyatékok nyilvános archívumba, adattárba kerüljenek, amikor 2015-ben Ortutay Gyula hagyatékát az örökösök árverésre bocsátották, amelyen Gulyás Judittal együtt az MTA BTK Néprajztudományi Intézet képviselőjében voltunk jelen, a Néprajzi Múzeumot pedig Granasztói Péter képviselte. Ortutay a 20. századi magyar kultúrpolitika és tudománytörténet, mindenekelőtt a magyar néprajztudomány kiemelkedő jelentőségű alakja, iratanyagának, dokumentumainak mindenképpen közgyűjteményben a helyük. Az Ortutay-hagyaték árverése számomra a következő tanulságokkal szolgált: abban az esetben, ha tudományunk egy tudósi hagyatékot szeretne a kutatás számára megőrizni, próbálja meg mindenképpen elkerülni, hogy árveréseken kelljen annak tételeit megszereznie, mert a szűkös költségvetésű állami intézmények nehezen tudnak lépést tartani a licitekkel. Lehetőleg már a kutató életében meg kell egyezni vele anyagainak közgyűjteménybe adásáról. Ha ez nem történt meg, akkor mielőbb meg kell állapodni erről halála után az örökösökkel, szükség esetén annak megvásárlásáról. Ha netán az aukcióra bocsátás mégis elkerülhetetlen, akkor azonnal lépni kell a védetté nyilvánítás kezdeményezésében, mert 30 nappal az árverés megkezdése előtt van még lehetőség érvényesíteni az állam elővásárlási jogát.

Az Ortutay-hagyaték árverésén sajnos a szakmai összefogás dacára is néhány fontos, védetté nyilvánított tétel is magánkézbe került, a fotók iránti jelentős műtárgypiaci érdeklődés különösen emelte az árakat. A két néprajzi intézmény, az MTA BTK Néprajztudományi Intézet és a Néprajzi Múzeum által megszerzett anyagokat egy rendezvény keretében be is mutattuk,¹¹ megfogalmazva azt a szándékunkat is, hogy elkerülendő a hasonló helyzeteket: „... szükséges volna a továbbiakban a tudósi hagyatékok kérdését tágabb kontextusba helyezni, és egy olyan műhelykonferenciát, kerekasztal-megbeszélést szervezni szélesebb szakmai körben, további néprajzi intézmények bevonásával arról, hogy miként lehetne és kellene jól kutathatóvá tenni jeles néprajztudósaink tudományos örökségét. Egy ilyen tanácskozással is felhívni a figyelmet a tudományos kutatóhelyek szerepére a néprajzi hagyatékok, kéziratok védetté nyilvánításában, megőrzésében...”¹² Sajnos a tervezett alkalomra nem került aztán sor, de a szándék, amelyet akkor megfogalmaztunk, most is nagyon aktuális, és ezért is volt öröm olvasni Szakál Anna azon felvetését, hogy készüljön egy regiszter arról, hogy hol, melyik intézmény őrzi kutatói hagyatékokat, és a hagyaték milyen típusú dokumentumokból áll. Ráadásul nagyon gyakran a hagyatékok nem egy archívumba kerültek, hanem az egyes darabjai különböző helyekre. Az is előfordul, hogy pl. ugyanaz a gyűjtés több intézményben is megtalálható másolatban, vagy ugyanannak az anyagnak egy rövidebb vagy hosszabb változata is létezik. Fontos volna az együttműködés abban, hogy egy hagyaték kutatóhelyek között szétszóródott egységei legalább virtuálisan egyesüljenek, és akár egy közös vagy az egyes intézmények oldalaira mutató online felületen követhető lenne, hogy mi, hol található meg, illetve esetlegesen milyen átfedések vannak az egyes gyűjtemények között.

¹¹ Granasztói Péter: *Ortutay Gyula kéziratok hagyatéka a Néprajzi Múzeumban*. Néprajzi Hírek XLV(2016). 1. szám 21–26; Gulyás Judit: *Fedics Mihály mesél. Fényképek és kéziratok Ortutay Gyula hagyatékából*. Néprajzi Hírek XLV(2016). 1. szám 26–29.

¹² Landgráf Ildikó: *Ortutay Gyula hagyatékáról*. Néprajzi Hírek XLV(2016). 1. szám 35.

2020-ban kezdődött meg a korábbi akadémiai kutatóhely, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézete Adattárának átfogó revíziója és tervszerű újrendezése,¹³ amely Bodrogi Tibor, Dömötör Tekla, Erdélyi Zsuzsanna, Égető Melinda, Szilágyi Miklós, Kovács Ágnes intézeti anyagainak rendezésével kezdődött, de már nagy lendülettel zajlik Gunda Béla és Diószegi Vilmos anyagainak feldolgozása is, illetve elkészült Ortutay Gyula itt őrzött leveleinek regisztere, valamint különnyomat-gyűjteményének feltárása. A hagyatékokkal kapcsolatos adattári feladatok koncepciójának kidolgozása épp a vitacikk szerzőjének, Szakál Annának a múlthatatlan érdeme. Ahogy az is, hogy egy proaktív archívumépítés kezdődött. Az intézet korábbi jeles, immár nyugdíjas kutatóival (többek között pl. Paládi-Kovács Attilával, Filep Antallal el is kezdődött) életútinterjúkat vesznek fel, hogy intézeti kutatásaikat és az Adattárban őrzött anyagaikat kontextusba helyezték. A tudomány szak olyan nagy vállalkozásai, mint pl. a Magyar néprajzi atlasz, a Magyar néprajzi lexikon vagy a Magyar Néprajz sorozata az intézetben készültek, az intézmény kutatóinak irányításával. A Magyar néprajzi atlaszhoz kapcsolódó adattári anyagok rendezése kapcsán Paládi-Kovács Attilával, a Népi Gyógyászati Archívum rendezése során Pócs Évával konzultáltak rendszeresen az Adattár munkatársai. A 20. század második felének magyar etnográfiai kutatásait alapvetően meghatározó személyek egy jelentős része az intézet kutatója volt, tehát a velük készülő interjúk különösen nagy jelentőséggel bírnak az egész tudományág történetére vonatkozóan.

Valójában ez a vita vagy sokkal inkább beszélgetés a kutatói egodokumentumokról itt, a folyóirat hasábjain is szervesen kapcsolódik az adattári koncepció gondos tervezéséhez, a kutatói hagyatékok bölcs módon történő archiválásának szándékához.

¹³ Bednárík János–Szakál Anna: Adattári reneszánsz a BTK Néprajztudományi Intézetében. *Néprajzi Hírek* L(2021). 4. szám 139–141. Az egyes hagyatékok rendezéséről készült beszámolók: Svégl Fanni: *Borászat és szőlőkultúra: Égető Melinda (1941–2011) hagyatéka a Néprajztudományi Intézet Adattárában*. *Néprajzi Hírek* L(2021). 4. szám 141–145; úó: *Magyar folklórisztika európai perspektívában: Dömötör Tekla (1914–1987) hagyatéka a Néprajztudományi Intézet Adattárában*. *Néprajzi Hírek* L(2021). 4. szám 150–155; Boldog-Bernád István: *i. m.*; Muntagné Tabajdi Zsuzsanna: *Erdélyi Zsuzsanna (1921–2015) hagyatéka a Néprajztudományi Intézet Adattárában*. *Néprajzi Hírek* L(2021). 4. szám 155–158; Ament-Kovács Bence: *A BTK Néprajztudományi Intézet Adattárának Magyar Néprajzi Atlasz különnyomata*. *Néprajzi Hírek* L(2021). 4. szám 158–165; Szakál Anna: *A Népi Gyógyászati Archívum a BTK Néprajztudományi Intézetében*. *Néprajzi Hírek* L(2021). 4. szám 165–173.